

Veerle Solia

Van: INBO Nieuwsbrief <niewsbrief@inbo.be>
Verzonden: maandag 21 oktober 2013 20:04
Aan: Veerle Solia
Onderwerp: INBO Nieuwsbrief

Kliniekstraat 25
B- 1070 Brussel
T. +32 2 525 02 00
F. +32 2 525 03 00

niewsbrief@inbo.be - www.inbo.be

inbo
niewsbrief

van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) V.U.: Dr. Jurgen Tack
Redactie: Koen Van Muylem en Hugo Verreycken Reacties naar koen.vanmuylem@inbo.be

In deze Nieuwsbrief:

[Europees beschermde natuur in Vlaanderen: is de achteruitgang gestopt?](#)
[Het natuurlijk kapitaal van Vlaanderen](#)
[Het onzichtbare zichtbaar maken](#)
[Workshop invasieve zoogdieren en vogels](#)
[Onderzoek naar beheer van invasieve duinenexoten opgestart](#)
[INBO co-organisator IUGB-congres](#)
[Nieuw rapport natuurindicatoren 2013](#)

Europees beschermde natuur in Vlaanderen: is de achteruitgang gestopt?

Elke zes jaar dienen de Europese lidstaten verslag uit te brengen over de voortgang in de realisatie van de natuurdoelen. Deze doelen omvatten criteria rond oppervlakte, populatiegrootte en kwaliteit. Het realiseren ervan is essentieel om de Europees beschermde natuur in een gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. Het INBO rapporteerde in 2013 voor het Vlaamse grondgebied.

Van de 47 voorkomende habitattypen hebben er op dit moment slechts 5 een gunstige toestand. Er moet dus nog veel gebeuren om alle 47 typen in een gunstige toestand te krijgen. Dat neemt niet weg dat 7 habitattypen die momenteel nog in een ongunstige toestand verkeren, wel een verbetering vertonen ten opzichte van de vorige evaluatie (onder andere duinpannen en valleibossen). Bij de planten en dieren is het beeld net iets anders: van de 59 soorten zijn er 9 in een gunstige toestand en 14 andere gaan erop vooruit (o.a. boomkikker en bever). Zeventien soorten gaan echter achteruit (kamsalamander, rivierprik), voor de overige 28 soorten is de toestand stabiel gebleven (27 %) of zijn gegevens ontoereikend om een globale trend in te schatten (20 %).

Globaal kan je stellen dat de achteruitgang van de habitattypen is gestopt. Bij de soorten daarentegen, verbeteren er een aantal in beoordeling, maar terzelfdertijd verslechteren er anderen. Gericht beheer van de achteruitgaande soorten zal hopelijk toelaten om te zorgen dat in 2020 minstens tot een verdubbeling van het aantal verbeterde beoordelingen gekomen kan worden, zoals vooropgesteld door zowel Europa als Vlaanderen. Er worden tegelijk grote inspanningen geleverd om de monitoringmethoden aanzienlijk te verbeteren en vooral te standaardiseren, zodat de rapportering in 2019 nog beter zal zijn dan nu het geval is.

Meer lezen? [Louette G., Adriaens D., De Knijf G. & Paelinckx D. 2013. Staat van instandhouding \(status en trends\) habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn \(rapportageperiode 2007-2012\). INBO.R.2013.23, Brussel, 46 pp.](#)

Gerald Louette

Terug

Het natuurlijk kapitaal van Vlaanderen

Ons natuurlijk kapitaal bestaat uit "alle natuurlijke elementen waaraan we waarde hechten". Ecosysteemdiensten, of de voordelen die de natuur ons levert, staan daarom centraal in het volgende natuurrapport (NARA), dat in 2014 verschijnt (zie volgend bericht in deze nieuwsbrief). Stedelijk groen, akkers, weiden, natuurreservaten leveren ons heel wat diensten. Sommige diensten zijn rechtstreeks (zoals voedselproductie en luchtzuivering), andere onrechtstreeks (zoals natuurlijke waterzuivering), en nog andere diensten vertolken waarden voor de toekomstige generaties.

Het duurzaam beheer van dit natuurlijk kapitaal is een enorme uitdaging. Bij het meten en in kaart brengen ervan is de leveringscapaciteit van ecosysteemdiensten van primordiaal belang. Wordt een natuurlijk overstromingsgebied optimaal benut? Overschrijdt de houtoogst de jaarlijkse productie van een bos? Blijft de natuurlijke waterzuivering behouden voor de volgende generatie? Weegt de waarde van een bouwproject op tegen die van een eeuwenoud bosrelict? Deze vragen kunnen pas beantwoord worden als het natuurlijk kapitaal in kaart wordt gebracht.

In een eerste verkennende oefening werden daarom meer dan honderd experts bevestigd over de capaciteit voor levering van ecosysteemdiensten per landgebruikscategorie. Zo werd een inschatting van deze capaciteit gemaakt op schaal Vlaanderen. Deze verkennende kartering wordt verder uitgewerkt met biofysische en socio-economische karteringen, in samenwerking met relevante onderzoeks- en expertisecentra. Zo zetten we een stap naar duurzaam gebruik van ons natuurlijk kapitaal en de diensten die het levert.

Meer lezen? [Jacobs S, Stevens M, Van Reeth W, Van Daele T, Schneiders A, Demolder H, Thoonen M, Van Gossum P, Peymen J. \(2013\). Capaciteit voor levering van ecosysteemdiensten - Tussentijdse evaluatie van een methode gebaseerd op landgebruik en expertkennis in Vlaanderen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek \(INBO.R.2013.33\)](#)

Sander Jacobs

Terug

Het onzichtbare zichtbaar maken

Elke twee jaar brengt het INBO een rapport uit over de toestand van de natuur in Vlaanderen. De volgende natuurrapporteringscyclus (2014-2018) is opgevat als een ecosysteemevaluatie voor Vlaanderen.

Een ecosysteemevaluatie is een analyse van hoe en in welke mate de natuur diensten levert voor de mens. In het eerste deel van de cyclus wordt de toestand van de ecosystemen en hun diensten besproken (2014). Het tweede deel evalueert de impact van het beleid op de levering van ecosysteemdiensten (2016), en het laatste rapport bekijkt de evolutie van de natuur en ecosysteemdiensten onder verschillende scenario's (2018).

Centraal in de rapporteringscyclus staat het concept ecosysteemdiensten. Ecosysteemdiensten zijn de voordelen die de maatschappij van de natuur - van ecosystemen - ontvangt. Meestal worden deze diensten bij beleidsbeslissingen niet in rekening gebracht omdat ze deels onzichtbaar blijven of omdat hun economische waarde niet bekend is.

Het volgende natuurrapport (NARA-T) wil de ecosysteemdiensten in Vlaanderen in kaart brengen en de mechanismen beschrijven die de vraag naar diensten en de levering ervan beïnvloeden. We bekijken daarbij ook hoe ecosysteemdiensten bijdragen aan het maatschappelijk welzijn en hoe ze gewaardeerd worden. We steunen hiervoor zoveel mogelijk op bestaande kennis en werken maximaal samen met Vlaamse experts. Op die manier wil het NARA bijdragen om het onzichtbare zichtbaar te maken en natuur een eerlijke plaats te geven in maatschappelijke

beslissingen.

Wil je betrokken worden bij de verdere uitwerking of wil je op de hoogte blijven van het NARA, neem dan contact op met Maarten Stevens, coördinator van NARA-T.

Maarten Stevens

Terug

Workshop invasieve zoogdieren en vogels

Het project RINSE (Reducing the impact of non-native species in Europe) organiseert workshops met de bedoeling kennis uit te wisselen, succesverhalen te overlopen of veelbelovende beheertechnieken kenbaar te maken aan projectpartners, beheerders en stakeholders.

Maar liefst 90 mensen woonden op 3 en 4 juli 2013 in Gent de eerste van een reeks workshops bij. Vanuit Vlaanderen werden succesvolle projecten rond uitroeiing van Pallaseekhoorn en muskusrat gepresenteerd, en de projecten rond beheer van invasieve ganzensoorten als Canadese gans en nijlgans. De Engelse sprekers vertelden hoe de populatie beverrat succesvol uit de UK werd verwijderd, en hoe het met rosse stekelstaart ook de goede kant uitgaat. De uitleg over muntjakbestrijding, een invasieve hertensoort met een zeer grote populatie in Engeland, was voor de Belgische deelnemers, die nog maar weinig ervaring hebben met deze soort, verhelderend. We leerden er ook hoe in Norfolk met succes vrijwilligers ingeschakeld worden voor het beheer van Amerikaanse nerts. De tweede dag ging het internationale gezelschap de bus op naar Berlare, waar al enkele jaren ruiende Canadese ganzen afgevangen worden.

Uit de vele reacties op deze leerzame workshop kunnen we afleiden dat in het gedigitaliseerde tijdperk initiatieven rond kennisuitwisseling nog steeds erg noodzakelijk zijn. Alle presentaties van deze best practice workshop zijn te raadplegen op de [RINSE website](#).

Tim Adriaens

Terug

Onderzoek naar beheer van invasieve duinenexoten opgestart

De Vlaamse kustduinen zijn een uniek ecosysteem en herbergen een groot aantal rodelijstsoorten van duinpannen, duingraslanden, struwelen, mosduinen, embryonale duinen. Veel duingebieden zijn echter klein en versnipperd waardoor ze gevoelig zijn voor invloeden van buitenaf.

Uit inventarisaties blijkt duidelijk dat de omliggende tuinen vaak een bron vormen van invasieve plantensoorten in deze natuurgebieden. In een aantal ervan, zoals de Plaatsduinen, de Noordduinen en de Houtsaegerduinen, beginnen deze plantensoorten problemen te veroorzaken voor de inheemse biodiversiteit. De van oorsprong Noord-Amerikaanse mahonie is een heester die het goed doet op zandgronden aan de kust. Omdat ze altijdgroen is, en met haar gele bloemen veel bloeiaspect heeft, is het een populaire sierplant aan de kust. De blauwe bessen vinden gretig aftrek bij struweelvogels en worden dus gemakkelijk verspreid. Door haar sterke klonale groei kan mahonie sterk woekeren en andere vegetaties volledig overgroeien. De worteluitlopers van de plant fixeren het zand, waardoor op grote schaal het dynamisch karakter van het duinecosysteem ingrijpend verandert. Over de mogelijkheden voor het beheer van de soort is echter nog maar weinig bekend.

Daarom startte het INBO een experiment in drie duingebieden. Hier worden mahoniestruiken opgemeten, ingemeten met de gps en vervolgens behandeld: het direct effect van manuele verwijdering wordt er vergeleken met een blad- of stobbebehandeling met een herbicide of een zoutoplossing als milieuvriendelijk alternatief. In samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos zal deze herfst ook een experiment uitgevoerd worden waarbij grotere groeiplaatsen mechanisch uitgegraven worden met een kraan. Het resultaat hiervan zal door het INBO gemonitord worden. De eerste resultaten worden verwacht in 2014. RINSE zal ook netwerken om preventief de instroom van deze soorten in duingebieden een halt toe te roepen.

Tim Adriaens

Terug

INBO co-organisator IUGB-congres

Van 28 tot 30 augustus vond het 31e congres van de International Union of Game Biologists (IUGB) plaats in Brussel. Bijna 30 jaar na de vorige keer toen het congres in 1985 ons land aandeed. Opnieuw werd bevestigd dat de vlag de lading al lang niet meer dekt. Waar IUGB staat voor 'internationale vereniging van wildbiologen' waren er onder de meer dan 300 deelnemers naast biologen ook bio-ingenieurs, bosbouwers, dierenartsen maar ook sociologen, politicologen, beleidsmensen en beheerders aanwezig. De term 'wild' omvat ook al lang niet meer het volledige palet van dieren dat aan bod kwam.

Centraal stond ook nu weer een multifunctioneel faunabeheer waarbij vaak natuurbehoudsdoelstellingen, schadebeheer en duurzaam gebruik (oogst) gecombineerd dienen te worden in een soortenbeheerplan. Grensoverschrijdende initiatieven zoals beheer op flyway-schaal voor trekvogels, de Europese commissie en haar aanpak rond Natura 2000 en rond het samenleven met grote carnivoren en het alom aanwezige everzwijnenprobleem waren maar enkele van de grotere thema's die veelvuldig aan bod kwamen.

Met als titel 'Diversity in Wildlife Management - Objectives and Tools', was er deze keer ook extra veel aandacht voor de methodologische aspecten van het onderzoek in het kader van faunabeheer, in al zijn dimensies; genetica, populatiemodellering, monitoring, socio-economische onderzoeksmethoden en de toepassingen ervan.

Duidelijk werd uit tal van voordrachten dat in de huidige maatschappelijke context tellingen en populatiemonitoring op zich niet meer zullen volstaan als basis voor een goed faunabeheer. Duidelijke beleids- en beheerdoelstellingen, niet alleen voor de soort op zich maar ook voor het leefgebied en het medegebruik ervan, een transdisciplinaire aanpak, en participatief overleg lijken bouwstenen te worden van een modern, wetenschappelijk onderbouwd faunabeheer in de toekomst.

Conferentieboek IUGB 2013

Jim Casaer

Terug

Nieuw rapport natuurindicatoren 2013

De jaarlijkse digitale publicatie rond natuurindicatoren in het kader van de natuurrapportering bundelt indicatoren waarvoor op Vlaams en/of Europees niveau een beleidsdoel is geformuleerd (MINA- 4, PACT 2020, Europese Biodiversiteitsstrategie 2020) , de zogenaamde prioritaire natuurindicatoren.

In dit rapport zijn twee nieuwe Rode Lijsten opgenomen, namelijk de Rode Lijst amfibieën en reptielen en de Rode Lijst zoetwatervissen. In totaal is de helft van alle soorten amfibieën en reptielen in gevaar of uitgestorven. Van de zoetwatervissen in Vlaanderen wordt 62% als bedreigd of uitgestorven beschouwd.

Een van de doelstellingen van MINA-plan 4 was 'In 2015 is meer kwaliteitsvolle natuur onder effectief natuurbeheer gerealiseerd: 70.000 ha'. Uit de indicator 'Oppervlakte met effectief natuurbeheer (planperiode: MINA-plan 4)' blijkt dat deze oppervlakte 67.525 ha of 96 % van de doelstelling bedraagt. Dat is een toename met 4.122 ha ten opzichte van het begin van de planperiode in 2011. De oppervlakte nam het meest toe bij de bossen in eigendom van derden met een goedgekeurd beheerplan (+ 2704 ha) maar ook de domeinbossen met een goedgekeurd beheerplan conform de criteria duurzaam bosbeheer (+ 776 ha) en de erkende natuurreservaten (+ 424 ha) deden het voortreffelijk.

Dit jaar werd voor het eerst de overschrijding van de kritische stikstofdepositie binnen het Natura

2000-areaal onderzocht. Ongeveer 65 % van dit areaal (65000 ha) kent een overschrijding van de kritische stikstofedepositie. De minder tot niet-gevoelige kusthabitats en zoutplanten werden niet meegerekend. Vooral voor bepaalde zoetwater- en boshabitats worden nog grote overschrijdingen vastgesteld.

Deze prioritaire indicatoren en een meer uitgebreide set zijn te raadplegen op de website Natuurindicatoren. Deze website bevat voor elke indicator een fiche met cijfermateriaal en beknopte achtergrondinformatie.

[Indicatoren2013 op de INBO site](#) | [Indicatoren 2013 op ISSUU](#)

[Heidi Demolder](#)

[Terug](#)

Aanmelden kan via dit [formulier](#), uitschrijven kan via mail naar nieuwsbrief@inbo.be. Mits je de bron vermeldt, mag je delen uit de INBO Nieuwsbrief overnemen in andere publicaties. Graag een seintje naar koen.vanmuylem@inbo.be wanneer je dit doet. Je kan de nieuwsbrief als pdf (met foto's) downloaden op www.inbo.be.